

Ese de două ori in septemana: Joi-u si Dominec'a; éra candu va pretinde importanta materieloru, va ési de trei séu de patru ori in septemana.

Pretiuul de prenumeratiune.

pentru Austria:
pe anu întregu 8 fl. v. a.
diometate de anu 4 fl. v. a.
patrariu 2 fl. v. a.
pentru Romania'a si strainatate:
pe anu întregu 12 fl. v. a.
diometate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de-adreptulu la Redactiune Stationsgasse Nr. 1, unde sunt a se adresá si corespondintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea séu speditura; câte vor fi nefrancate, nu se vor primi, éra cele anonime nu se vor publicá.

—XXXX—

Pentru anuncie si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7. cr. de linia; repetirile se facu cu pretiu scadiutu. Pretiuul timbrului câte 80 cr. pentru una data se antecipa.

„ALBINA“

Institutu de creditu si de economii.

Terminulu pentru subscriptiunea de actiuni la Institutulu de creditu si de economii „Albina“, se prolungeste prin acést'a pana in 30 novembre cal. nou a. c. cu acelu adausu, ca alta prolungire nu va mai urmă la nici o intemplanare.

Conditiiunile remanu cele cunoscutu.

SIBIIU, 13 octovre 1871.

Comitetulu fundatoriu.

Pesta, in 13/25 optovre 1871.

Confusiunea in Viena si — potemu dice in Austro-Ungaria, n'a disparutu, ba dóra inca nici n'a ajunsu la calme; si — nici nu se gasesce omu in Monarchia, dóra in lume nu, carele se-i póta prevedé capetulu, si a nume unu bunu capetu.

Correspondinti'a din Viena, ce o publicamu mai la vale, ni deschide a supr'a situatiunei o perspectiva din unele puncturi de vedere cu totulu nóue si bine ilustrate, si cuprinsulu ei ne dispenséda d'a mai vorbi multe despre starea si natura lucrurilor in cestiunea acestei crise. Atragemu cea mai deplina atentiune a publiculu nostru a supr'a acelei correspondintie, prin carea ni se permite o limpede ochiare spre cele ce se petrecu in sferele mai nalte, acolo unde se croiescu sortile bieteloru popóra.

Putiene sunt, ce dupa scirile séu faimele de ieri si alalta-ieri mai avemu a adauge ca de întregire la acea deslucitória correspondintia.

Contele Hohenwart dejá se fia compuscu rescriptulu catra diet'a Boemie, tienendu contu de puncturile intru cari escelintiele dualistice si-au fostu concentratu pretensiunile lor, si Monarchulu se-lu fia aflatu satisfactoriu, insi corifeii cehiloru, Clam si Rieger se-lu fia dechiaratu de acceptabile; dar — consortiulu Beust-Andrássy se fia respinsu si acestu conceptu alu rescriptulu si se fia remasu pre langa pretensiunea ca MSa se aléga între Hohenwart si cu cehii si cu slavii federalisti, si între Beust-Andrássy si cu nemtii si magiarii dualisti, si pseudo-constitutiunea de decembre!

Din tóta câte se respandescu prin diferitele foi si cercuri, asiá se vede, ca MSa ar fi doritu pré multu, a complaná óresi — cumva diferentiele si conflictulu printr'unu compromis, dar ca — nu i-ar fi succesu.

MSa este ingagiatu cehiloru cu cuventulu si subscrierea sa domnéscá; acestu ingagiamentu — nu incupe indoiéla ca l'a facutu fora invoirea dloru Beust si Andrássy; acestia acuma se dechiará absolutu in contra recunóscerei dreptulu de statu alu Boemie si — cu atátu mai vertosu, in contra regularéi acestui dreptu a parte de constitutiunea de decembre; astfelu MSale nu i-ar remané de cátu, a-si salvá parol'a imperatésca si a dimisioná pre Ministrii renitenti. Ei, dara MSa are — dóra inca si mai anguste legature cu Beust si cu Andrássy; cu acest'a prin constitutiunea ungrésca, pre carea — cri cátu de nedrépta este ea, MSa a juratu la incoronare, ér cu Beust prin — príncipele de corona alu Sassoniei,

cu carele Domnitoriulu nostru traiesce in cea mai intima amicia, carei intime legature dlu Beust are a multumí cá, ca unu strainu, s'a facutu Ministru si cancelar si comite in Austria, si s'a incarcatu de binefaceri si favoruri, si — se sustiene mortisiu facia de atátea aprige atacuri, candu dintr'un'a, candu dintr'alt'a parte.

Astfelu se stepeanescu si se fericescu popóra! Si si de aci se póte pricepe, ce grea, ce chiar fatale este situatiunea de astadi, si mai vertosu — ce grea, ce chiar fatale este pusestiunea MSale, candu d'o parte ar dori a impacá pretensiunile justu ale popóraloru, d'alta parte — nu póte se impáce pre cei mari si mai aprópe de sine! —

Intr'aceea rescriptulu ieri se se fia subscrisu si spedatu la Praga. Tenorea lui, acceptata de monarchu, nu se cunoose inca, cehii insa credu cá va fi in favóra lor, némtio-ungurii éra si a lor; si fie-care parte amenintia, cá de nu, apoi vai de tíera!

O alta versiune nóua si asemenea multu colportata — este: cá contelui Hohenwart si cu ajutoriulu MSale i-ar fi succesu a sparge coalitiunea némtio-magiara si a seperá pre Andrássy de Beust si de — fidelii constitutiunei. Dlu c. Andrássy adeca, in modu finu si nimeritu, se fia fostu adusu de a-si precisá limpede dorintia séu votulu seu, între marginele competintiei sale, facia de actele Boemie; astfelu se se fia lamuritu cá — proprie Ungaria n'are si nu póte se aiba alta pretensiune, de cátu — a remané cu totulu neatinsa in actele si de actele Boemie. Acést'a Hohenwart se fia dechiaratu de o forma mai multu, si prin urmare se se fia ingagiatu d'a face pre cehi s'o primésca.

Astfelu totu dreptulu mai departo de ingerintia a dlui c. Andrássy se fia incetatu, si de aci se splica cá dlu Ministru-presiedinte ungrescu dejá a retornatu a casa, aducendu insa cu sine o mare neodihna si nemultumire, precum ni dá se pricepemu insusi organulu seu „P. Lloyd.“ —

Tonulu foiloru dualistice, dincolo casi dinsóci de Laita, ni face cea mai viua marturia cá egemonii nostri nemti si unguri, o data cu capulu nu vor se scie de concessiuni pentru celelalte popóra; — limb'a lor atátu este de aspra si categorica, logic'a lor atátu este de obrasnicá si nerusinata, in cátu pre omulu nestrictatu trebur se-lu cuprinda o scarba si groza candu o aude. Domnii egemoni astadi au pusu la o parte tóte privintiele, totu respectulu de tron si de interesulu comunu, si arunca Monarchulu alterna-

tiv'a pre mésa: séu a li lasá loru intacta domn'a si a respinge ori-ce ideia de compromis cu ceho-slavii, séu — de a-i vatemá de mórte si a-i avé de pronunciatu dusimani!

Din partea unguriloru — lumea scia cá ce va se dica a fi dusimani Tronulu si Monarchiei; ér nemtii, nnoi pre acestu terenu, incepu dejá a face si ei essercicia, cochetandu barbatesce si fora tóta sfíel'a cu Berlínulu si cu Germania. —

Éca urmárele gratiei pré mari, prin carea Imperatulu i-a desmerdatu pre acesti ómeni, si asia de la fire stricati! —

Amintirámú la acestu locu in nrulu precedinte, cá press'a Germaniei mai intréga s'a amestecatu in cért'a nóstra politica-natiunale, si a luat parte a némtio-magiariloru dualisti. Numai despre dlu Bismark se scrie cá — se pórtá deplinu neutralu. Altii dicu cá elu tace si-si fréca manele de bucuria.

Pricepemu si un'a si alt'a. De ce dlu Bismark se nu fia neutralu si se nu-si fréce manele, candu elu vede, cum altii lucra in ruptulu capulu la realisarea planuriloru lui!

Déca naltii domni, primii consiliari ai MSale, Beust si Andrássy si cu toti ceialti ai lor, mai voiescu se fia Austro-Ungaria macar ce si macar a cui, de cátu mama si scutu egale a tuturoru popóraloru sale: apoi firesce cá — celu mai de aprópe potericu ce stá cu gur'a cascata se ne inghita, este Germania dlui Bismark.

Der foile magiare opositiunali dejá se aréta cuprinse de cea mai seriósa ingrigire si indignatiune pentru amesteculu nemtiloru in conflict ulu si crisea nóstra, cari sunt afaceri absolutu interne, ba ele, acele foi si dlui Andrássy i ieu in nume cátu se póte de reu cá, s'a amestecatu in crisea de dincolo si a facutu cauza comunu cu Beust si cu nemtii fideli constitutiunei. Astfelu press'a magiara opositiunale vine a ni justificá banusele ce noi cei d'antái pronunciarámú mai de unadi in acést'a privintia.

„Presse“ cea bebrane din Viena, intr'o corespondintia a sa din Pesta, in nrulu seu de sambata sér'a, vine a constató cu unu feliu de indignatiune, cumca organele natiunalitatiloru de sub corona Ungariei, a nume ale Serbiloru, Russiniloru, Slovaciloru si Romaniloru, tóte sunt iusufetite pentru lupt'a natiunale a Cehiloru, si tóte dorescu triumfulu slaviloru de dincolo de Laita, fiindu ele convinse cá acelu va trebui curendu se urme invingerea slavismulu si dincóci de Laita,

Acea corespondintia despre noi, partit'a romana opositiunale de la „Albina“, cuprinde multe ne-adeveruri si insinuatii fora totu temeiulu. Asiá d. e. spune unu mare ne-adeveru caudu ne denuncia cá — si noi ne-am falí ave cu Russia la spate-ne, si cá — Imperatulu Muscaliloru ne iubescu.

Prostu, fórtu prostu lucru acést'a insinu-

atiune. Adeverulu este, pre carele noi de ani ilu pronunciámú deplangendu-lu cu amaru, cá dnii Beust-Andrássy si cu politic'a loru contraria vietii si desvoltatiunei nóstre natiunale, adeca morale si materiale, ne-au impinsu intr'o tabera si la o solidaritate cu tóte popórale nemultumite, cari sunt cele slave! —

Domnii adeca nemti si magiari, din adinsu si cu sil'a croindu romaniloru aceleasi triste conditiiuni de essistintia, de essistintia nu pentru sine, ei pentru d'a ingrasiá elementulu magiari si d'a asudá pentru pung'a magiara si d'a sangerá pentru glori'a si marirea némtiului si a magiarulu, prin acést'a ii-au impinsu si constrinsu intr'o tabera si la aceeasi solidaritate

Reu dnii nemti si magiari ne-au judecatu si desconsideratu, déca ei ne vor fi tienutu atátu de miserabili si degenerati, incátu se privim de mare favóre si onóre a fi papati de ei; si ei, spre mare dauna a lor si a nóstra — pare-ni-se pré tardiu se vor convinge cá — reu si perfidu ii-au informatu acei miserabili, cari in sentiementulu propriu loru miserabilitáti, tóta natiunea romana li-a denunciat'o de miserabile. Va veni timpulu candu dnii magiari mai vertosu, vor blastemá pre acei miserabili de cari astadi se servescu. Se tienemu minte acést'a. —

Precum noi prevediuserámú si anunciarámú din capulu loculu, fratii serbi nu multu se genara de opréla Ministeriulu ungrescu, ei urmara a desvoltá in cea mai admirabila armonia si activitate ovatiunile loru pentru marele lor barbatu anteluptatoriu natiunale Dr. Mileticu. In Neoplanta guvernulu ungrescu pusesu in miscare multa potere armata, carea insa nu poté se impedece manifestatiunile generali de bucuria. Asemenea se celebrá cu mare solenitate esirea din arestu a marelui barbatu — mai prin tóte orasiile si satele locuite de serbi. In Becichereculu-mare, dupa o corespondintia in „P. Ll.“ serbarea érá in celu mai mare gradu animata, ba pana si provocatória si amenintatória de magiari si de nemti; asemenea si in Panciova; si — domnii nemti si magiari dejá striga dupa ajutoru, dupa baionete! — Ce mare diferintia între serbi si slovaci!! Pre acesti'a ii insulta si bate o mana de magiari si magiaroni intr'unu comitatu si orasiu mai curatu slovacu, ér serbii amenintia pe nemti si magiari prin locuri unde ei abia sunt intr'o maiortate dubia. Si de aci se vede cá nemtii si domnii magiari mai mare respectu au de argumintele fisice, de cátu de cele morale si logice. —

Din Francia scirile ni sosescu amestecate, cele bune, cu cele rele. Vertutile si aspiratiunile sublimate ale natiunei franceze urma a se manifestá; insa nici esemplele de mare demoralisare nu sunt rare.

Pre candu rezultatulu alegeriloru municipali, unde din 2500 de alesi cunoscuti, peste 2200 sunt pentru republica, si a nume pentru republic'a de astadi a dlui Thiers, si abia vr'o

300 sunt legitimisti si napoleonisti, — pre candu acestu resultatu s'ar imparé a eschide pana si cugetarea la Monarchia in Francia, pre candu mai departe imprumutul de 350 milioane, cerutu de municipalitatea Parisului, reprezentata mai numai prin republicani, cerutu de la capitalistii tiei si ai strainatati — pentru scopulu d'a se restaurá si rangia, in timpu de abia *dué* dile fu acoperitu de *patru-spre-diece* ori, adeca in locu de 350 milioane, capitalistii oferira Parisului republicanu aprópe *cinci miliarde*, unu creditu, o incredere fora asemenare in lumea finantaria! pre candu, dóra tocmai sub presiunea acestei logice a faptelor, potericii din Berlinu incepu a cocheta spre Parisu, si facu guvernului republicanu alu Franciei concesiuni considerabili intru realisarea tractatului de pace, desiertandu cu siepte luni nainte de timpulu stipulatu o parte mare din teritoriulu Franciei, si-si redudu intréga armata de ocupatiune, in siesse departemente, pana la 30,000 de fetiori; — pre candu in fine din partea comisiunei ce a portatu archivulu secretu alu Tuilerieloru, si apoi din partea contelui Benedetti, fostului ambasaduru in Berlinu nainte de resbelu, si asia-dara medilocitoriulu tuturor pertractárilor si frecárilor intre *Napoleonu* si *Bismarck* si *Vilhelmu*, si mai la urma din partea principelului *Bismarck* inasui, se fecera lunei revelatiuni ce facu de se redice omului perulu in capu! ce aréta ca in acele sfere inalte nu este omenia de felu, nu este credintia in Ddieu si in morala, nu este sinceritate — nici chiar intre frate si frate, cu unu cuventu ca — in acele sfere domnesce *vitiulu* si *crim'a* si *perfidia*: — in faci'a acestoru esperiintie si convictiuni, totu mai este cu potintia, mai au cutesantia — d'a se manifestá in Francia simpatii pentru *Napoleone alu III.* si dinstia lui! Intr'adeveru ciudati omeni acesti francesi!!

Dupa suferintie si daune *ne mai pomenito* in avere, in omeni, in teritoriu si — prestigiu, si dupa ce se convinsera pre deplinu ca tóte aceste daune sunt curatu vin'a unu omu, a lui *Napoleonu alu III.* si ca intentiunea, scopulu acestuia, — tóte a fostu si a potutu se fia, numai binele Franciei, fericirea natiunei franceze nu: si dupa tóte acestea se se mai gasésca francesi, si inca *numerosi*, cari se pretinda in gur'a mare restaurarea lui *Napoleone* si a dinastiei lui, ba inca se se ofera a conlucrá macar cu forti'a la acésta restauratiune, — intr'adeveru unu omu cu mintea si cu inim'a nestricata abia póte se créda; si totusi lucrulu este fapta nenegabile!.

Dupa-ce mai antaiu principele *Jerome Napoleonu*, asia-numitulu „*Prom-Plom*“ avu cutesantia d'a returná in Francia si d'a se plimbá cu capulu redicatu, ca unu triumfatoriu prin ea, — in *Tarbes*, suboficierii regimentulu de artilaria de acolo, fecera in casarm'a loru ospetiu mare si cu ferestrele deschise, in faci'a lunei toastara óre intregu pentru *Imperatulu Napoleonu* si dinastia lui, ingagiandu-se si incuragiandu-se la restaurarea Imperiului napoleonidu!

Éta stricatiunea, demoralisarea semenata de *Napoleonu* in timpu de 20 de ani, pana unde a mersu, pana unde a degradatu pe francesi!! —

Russia — nu mai incupe nici o indoieála ca din tóte poterile se prepara la lupt'a cea mare, ce acum ne-aperatu are se urme intre ea si intre Germania. Proieptulu de reorganizare a armatei, ce tocmai a esitu din Ministeriulu de resbelu, prin cifrele sale colosali ingrozescu lumea. Dup'acestu proieptu, *Russia* in casu de trebuintia va fi in stare a inundá Europa cu o armata de *dué* milioane si diumetate de soldati, intre cari 125,000 numai calareti! Astfelu de armata inca n'a vediuu lumea si o atare numai colosulu de nordu póte se puna pe piciora. Si — in faci'a acestui planu alu *Russiei*, domni guvernanti ai nostri mai au cutesantia d'a amenintia cu *honvedii* loru! — si ei nici acum nu se destépta de ametiél'a ambitiunei si trufiei loru, si nu se grabescu a se impacá cu popórale nemultumite, a face dreptate natiuniloru nemagiare!! I-a orbitu Ddieu. —

Viena, in 11/23 opt. 1871.

(Despre situatiune; conflictulu unde a ajunsu si cum se splica elu, si ce consecintie se astépta.) Me provocati, Dle si frate, ca in timpurile grele de astadi, se-mi mai aducu a minte de *DVóstra* si de publiculu celu mare alu *Albinei*, carelu cu mare interesu si cu o nerabdare si mai mare privesce spre *Viena* si

doresce se auda d'acolo ceva imbucuratori, ceva datoriu de sperantia; — ei dar, cum eu in retragerea mea, carea, precum pre bine sciti — de unu anu si mai bine, este sistemateca, — cum eu vi-asi scí scrie si descoperi ceva nou, ce-va ce foile d'aici si d'acolo, cari au atátea conesiuni in tóte partile si cu toti barbati chiar actori in céta si crise, — n'ar fi produsu si scosu mai nainte si mai pe largu la lumina.

Si credintia séu presupunerca *DVóstra* ca, eu asi mai stá totu in ácele de aprópe referintie cu unii barbati tocmai de la fontana, — inca trebe multu corésa. Ve rogu se-mi credeti ca — tóte referintiele mele au suferitu schimbári mari; nu mai am elasticitatea si firmitatea spiritului, cari se-mi destépte interesulu si se me puna in miscare in totu minutulu, ca una data, ca atunci candu mai poteamu se credu si eu, cumca *Austria* vré *moral'a* si *adeverulu*, si prin acele doresce a se regenerá. M'am lapedatu si eu de acésta credintia si — pare-mi-se ca in acestu pessimismu alu meu, Ve intre cu chiar si pe *DVóstra* cátu de multu!

Dar despre acésta tema la o alta oca siune mai multe; acuma ca me ingagiarati atátu de cu intetire, voi se incercu a Vi face o orientare oresi-care in caus'a conflictului nostru cu *Boemia*. Aceea sciti ca eu nu sum preocupatu nici intr'in'a parte, adeca nici pentru nemti, dar nici pentru slavii, din care cauza, nici nu sciu, cum s'ar poté se cadu eu in pecatulu de partialitate; isvórale insa mie accesibili ér sciti ca suat mai aprópe de *Hohenwart* si de *cehi*; si astfelu de va fi ceva falsu séu ne-sactu in reportulu meu, Ve rogu — numai vre unui indemn de amagire se nu-mi atribuiti acea.

Consultatiunile de joi si vineri a Ministeriiloru miste, dupa informatiunea mea, cu dreptu cuventu ar fi de a se numi „*concertatiuni*“. *MSa* Imperatulu — asi-a se vede ca a pusu de a drépt'a s'a una partita, adeca pe reprezentantii unei politice séu directiuni si programe politice, a nume pe comitii *Beust*, *Andrássy*, *Lonyay* si pe baronulu *Kuhn*; de a stang'a pe reprezentantii celeialte partite, adeca a autonomistiloru si federalistiloru, séu am poté dice si a natiunaliloru, a nume pe comiteles *Hohenwart*, pe *Scholl*, *Schäffle*, *Jiricek*, si pe *Holzgethan*, si apoi li-a datu impulsulu d'a se pronuncia francu, fie-care dupa cea mai buna credintia séu convingere a sa. Vorb'a cea mare — firesce ca a fostu la *Beust* si *Hohenwart*. Despre dlu primu-ministru ungurescu faim'a vré a scí ca — la inceputu voiá a jocá rol'a celui mai intieptu si mai rezervatu de cátu toti; sciti séma de — *supericru*, de peste partite! Cum nu, vedeti magnatulu magiaru; unu magnatu magiaru, macar cu minte si sciintia cátu de putiena, ajunge celu putienu cátu unu domnitoriu slabu; apoi aristocratii unguresci pe care domnitoriu din lume nu-lu tienu slabu! cáru ei, déca macar numai degetulu li-a intinsu, prin cutesantia loru temeraria, nu i-au apucatu inte ambele mani, ba inca si capulu!

Cu unu cuventu, dlu *Andrássy* se fia vrutu a-si luá tocmai rol'a pre carea — *Imperatulu* si-o alesse si carea numai Imperatulu se cuvine; dar elu tocmai de aceea iute a fostu scosu dintr'ens'a *) Toti din tóte partile l'au strimtoratu si l'au adusu se-si parasésca rezerv'a, si astfelu Esc. sa ungerésca a trebuitu se ese cu colérea sa pe facia, de unde apoi a urmatu ca si elu si rivalulu seu *Lonyay*, au facutu intru tóte cauza comuna cu dlu *Beust*, primindu in solidaritate si consecintiele. — Celu putienu unu momentu asiá credeau toti, dar curendu dnii unguri ambii ér se fia deviatu.

Diferintiele intre un'a si alt'a partita séu grupa ministeriale se fia cam multe; firesce in cea din urma analiza diferintiele sunt totu atátea, in cáte puncturi se abatu propunerile cehiloru de la sistem'a dualistica de astadi si de la constitutiunea de decemvre a *Cislaitaniei*. Dar in fine, dupa dispute de *dué* dile in presentia *Monarchului*, diferintiele se se fia contrasur si concentratu in *dué* puncturi: a) in pretensiunea dualistiloru ca, *pactulu dualisticu* se *remana neatinsu*, adeca la acél'a nici amintire se nu se faca in actele *Boemiei*; b) ca *organu de representatiune constitutiunale colectiva a tierelor cislaitane*, se *remana Senatulu imperiale*, si *delegatiunea totu din acést'a se se aléga*. De aci in colia, reorganizarea dietei de *Praga* si largirea sferei de activitate a acesteia, pré

*) Acést'a se vede a adevori si „*P. Ll.*“ de astadi, unde in primulu seu *Pesta* spune curatu ca dlu c. *Andrássy* numai la provocare de a dreptulu, a intratu in cauza. — *R e d.*

bucuros se se fia concesu si de *Beust* si de *Andrássy*.

C. *Hohenwart*, se lauda de unu tactu si o moderatiune fora esemplu. Elu se fie accentuatu cu tóta gravitatea, marea trebuintia de impacatiune cu cehii si peste totu cu slavii, o trebuintia reclamata nu numai de maioritaea popóraloru din intru, ci — de unu mare interesu si din afora. Elu mai de parte se se fie provocatu la repetitele, proprio motu respicári ale *Domnitoriului* pentru complanarea conflictului cu cehii, macar cu mari sacrificia; — de aci incolia se fia lasatu ori cui calea deschisa spre a medilocí, de se póte, o complanare mai favorabile, adeca cu sacrificia mai putiene.

Firesce, facia d'aceste argumente positive si in importantia loru nedesciderabili, putetiunea contrariiloru a trebuitu se fie forte dificile. Cu tóte, ei s'o fia sustienutu din tóte poterile si espresu se-si fia legatu toti porfoile de acea pusetiune.

Adeca: domni *Beust*, *Andrássy*, *Kuhn* si *Lonyay*, si inca dlu c. *Andrássy* cu totu ministeriulu seu regiu ungurescu, se fia dechiaratu remanerea la posturile loru de ministri ai *MSale* — numai sub conditiunea déca rescriptulu regiu catra diet'a *Boemiei* se va conformá pretensiuniloru loru mai susu espusé, si pertractarile mai departe se vor continuá pre bas'a acestoru pretensiuni. Firesce ca dup'o astfelu de dechiarare, contelui *Hohenwart* si cu ai sei nu-li remanea, de cátu: séu a primu acele conditiuni dualistice, séu a le dechiará de neacceptabile si astfelu a deschide in momentu crisea ministeriale, a constringe adeca pe *Monarchu* ca se se pronuncia pentru un'a séu alt'a politica, una séu alt'a grupa a ministriloru; si ei de sicuru vor fi tienstu ca *MSa* nu póte se se plece decátu in partea marelui *Beust* si genialului *Andrássy*. (Ii nunescu pe aceste epítete, fiindu ca agentii loru servili cu aceste incepusera a-si bate jocu de ei.)

Dar domni cei mari si geniali s'au insielatu; *Hohenwart* s'a doveditu superioru si in logica si in tactu. Elu a supr'a dechiaratiunei loru se fia reflectatu simplu ca — n'are nemic'a in contra, ca *MSa* prin cine va binevoi, se incerce a induplecá pre cehi la primirea acestoru conditiuni dualistice; ba n'are nemic'a in contra, déca *MSa* va demandá a se curmá ori ce mai departe incarcári de complanare cu cehii, si a continuá, de se póte, schiopulu constitutiunismu de pan' acuma. Prin acésta dibace trasura de siacu, domni dualisti, mari si geniali, au remasu in fatalulu loru impasu.

Monarchulu, dupa datin'a sa in astfelu de casuri de conflictu, n'a luatú nici cea mai mica parte la discussiune, atáta numai ca a datu tuturoru totu indemnulu de a se pronuncia fora tóta rererv'a. In fine *MSa* se fia insarcinatu pre contele *Hohenwart*, ca se incerce — de s'ar poté, a induplecá pe corifeii cehiloru la concesiuni apropiative macar de pretensiunile cele *dué* ale dualistiloru; rezervandu-si apoi *MSa* decisiunea finale, atátu in privintia causei, cátu si a ministriloru, ca adeca cari vor fi se remana, ci cari se fia demisionati!

Éca, acést'a este, dupa cáte am potutu culege, *carpél'a* provisoria a conflictului, precum pré nimeritu o botesarati in nrulu de ieri alu *Albinei*. Acum dlu *Hohenwart* ér a chiamatu pe corifeii cehiloru la *Viena* si incérca a-i induplecá ca se se invoiesca a tiené intru cátu-va mai mare séma de dualismu, celu putienu pentru inceputu, pana se se convinga si domni nemti si domni magiari, cumca slavismulu nu tinde a-i inghití d'o data, si po nemti si pe magiari, ca pe nisce cartabosi friptii.

Intrebarea deoi este: *cede-vor*, *invoise-vor* cehii? — si déca nu s'ar invoí, ce are se urme?? —

La acéste intrebári este greu a aflá unu respunsu — macar intru cátu-va veroscmene. Cei-ce tienu ca cehii sunt spriginiti de o potere mare din afora, si ca actiunea loru este o parte a sistemai ce urma cu tóta consecintia acea potere mare, — acsia credu ca cehii, precum déjá se pronunciaru foile loru, nu vor cede nici macar o iotta; si in acestu casu éra vine intrebarea ca, óre *Monarchulu* nostru pana intru cátu póte se conteze pe sinceritatea potericiloru din *Berlinu*? — Conformu acestoru multu cumpenitorie impregiurári va urmá decisiunea. —

Barbati practicei si esperiintiei totusi asia splica lucrulu, ca — este multu mai greu, mai compromitiatoriu pentru *Monarchu*, acuma, dupa ce in cuventulu de tron cu carele deschise diet'a *Boemiei*, recunoscu cu tóta solenitatea dreptulu de statu alu acélei tieri, a re-

spinge arangiamentele regulatórie de acelu dreptu. Si — tocmai din acésta consideratiune, dualistii si organele loru, mai multu se temu de cátu spéra.

Cu atátu credu ca Vi-am lamuritu situatiunea intr'unu modu — déca dóra nu de totu essactu, celu putienu ratiunabilu si intielegibilu.

N'am trebuintia se Vi mai spunu si eu ca — ori cum va fi decisa acésta cauza, decisiunea ne-aperatu va inriuri fóte multu si a supr'a pusetiunei romaniloru. —

Se luamu a minte si se invetiamu!

Am atinsu de repetite ori despre manifestatiunile publice si generali de simpatia, ce nemtii Germaniei mari, in crisea de astadi din *Austria*, se pusera a face pretotindeni in favórea nemtiloru nostri.

Directiunea, cuprinsulu si caracterulu acestoru manifestatiuni, merita a fi bine notate, cáci — si alte natiunalitati din *Austro-Ungaria* au popóra conatiunali afora in vecinatate si — fiindu altele nu numai in suprematia loru ca nemtii nostri, ci in essistintia loru natiunale atacate, — trebe se cunosca si se invetie din esemplulu nemtiloru ca — intru cátu póte se fia compatibile cu patriotismulu nostru, si asia dara permisibile atari manovre séu spriginiri din afora?!

Dupa ce in mai multe partii si cetáti mari ale Germaniei se tienura mitinguri numerose si in termini simpatice se luara resolutiuni in favórea nemtiloru austriaci, mercuri in 18 opt. se aduná in *München*, capital'a *Bavariei*, unu formalu Congresu alu delegatiloru tuturoru cercuriloru liberali din tíera, si acestu Congresu, dupa câteva discursuri agere si pline de focu alu fratietatei si amórei catra nemtii din *Austria*, primu cu unanimitate si decretá a se tramite — pentru cunosciintia si folosintia, o Resolutiune se cuprinde:

„In faci'a intempleriloru din *Austria*, reuniunile liberali din *München*, si amicii loru si toti cei d'unu programu cu ele, s'au adunatu astadi in 18 opt. 1871 la „*Lumea noua*“, spre a manifestá deplina recunosciintia si simpatia nemtiloru austriaci, pentru resistintia contra tendintieloru ministeriului *Hohenwart*, si pentru de a-i indemná la curagiu si tenacitate si de a-i ascurá, ca noi, in consciintia acéleiasi origine, mácar cátu de despartiti politicesce, pururá ne privim de acelasi popóru de frati, si ori-ce vatemare si asuprire a drepturiloru vre-unei sementii nemtiesci, o tienu de vatemare a popóruulu germanu intregu!“

Pre acelasi timpu mai totu asemenea manifestatiune se face in *Vratislavia*, capital'a *Silesiei* prusiane, unde 3000 de cetatiani adunati, dechiaru si ei ca — „lupt'a pentru natiunalitatea germana, ori unde se urmédia, ea este a natiunei nemtiesci intregu si trebe spriginita de toti!“ —

Incheiamu intrebandu: Ce dicu, cum se sentu domni unguri la aceste espeptoratiuni si ingerintie? — Ce dicu, cum se sentu frati nostri din *Romania* libera, si a nume cei astadi la potere?!! —

Pana acuma numai pre cáte-va opositiunale vediuamu indignandu-se pentru acestu amestecu alu nemtiloru din Germania in afacerile interne ale *Austriei*. Si „*Hon*“ tiene ca — la trista dóga trebe se fia ajunsu astadi *Monarch'a* nostra, candu strainii se amesteca la regularea afaceriloru interne ale ei! —

Orsiora-vechia in 18 opt. 1871.

(V. P.) Astadi orasiulu nostru fu martore unoru scene ce merita a fi notate. Pe la ór'a 11 sosi in trecerea sa spre *Negotinu* si venindu de la *Belgradu* intr'unu vaporu, principele *Serbiei Milanu Obrenovicu*. Densulu stete cátu-va timpu aici si primu deputatiuni de poste *Dunare*, din *Serbia* adeca, a nule din oras elulu *Techia*.

Pe malulu dreptu alu *Dunarei* serbianii desvoltau o pompa si o bucuria si unu entusiasmu, cum numai unu popóru multiumitu cu *Domnitoriulu* seu, póte se facu. Salve nonumerate de tunuri si strigári de — „se traiséca“ si „*Jivio!*“ — se urmau. — Trebe se acimu ca de la noi peste *Dunare* locuitorii *Serbiei* in maioritaea loru sunt romani, si de aceea strigatele de „se traiséca“ so audiau in precumpeintia.

Vedindu romanii nostri cei de dincóci, adeca ai *Austro-Ungariei*, pre cum si cei-ce se aflau aici de preste frantaria, din *Romania*, glótele serbiane, tienut'a loru voiósa si desfatata, entusiasmulu loru — facia de suvoranulu loru, cari tóte impuneau respectu privitoruluiu strainu

trebuiau să se imple de jalsia natiunale, ér inim'a sè-i dóra greu că ea nu se pôte bucurá de asemenea sublime sentiemte.

De altfelu se vorbesce că, caletor'a ce o face suveranulu Serbiei, totu'dotá o face și celu alu României, si adeca spre acelasi scopu. Este lucru publicu, că principele Milanu merge la Criméa, spre a se presentá Imperatului Alessandru alu Rusiei, si — faim'a vré a sci că, si Carolu alu României ar fi pornitu aceeasi cale. *) De aci apoi se nascu — Ddiu ar mai sci, câte tóte combinatiuni si coniepture — pentru sórtea popóraloru din Oriente.

Peste totu trebeu sè Vi spunu, că de candu incurcaturile nóstre austro-unguresci stan in flóre, fora sè mai vestegiésca sèu sè aduca fructu bunu pentru popóra, — adese ori se observa expandindu-se speranti'a si credinti'a că — mantuirea din alta parte trebeu se ni vina!

Tóte dovedescu că noi si cu statulu nostru, nu suntemu sanatosi si — n'avemu doftori buni. —

Mudrijesci, (comit. Aradu), oct. 1871.

Stimate dnule Redactore! Fia-mi iertatu a-mi descrie bucuri'a ce o sentiescu, candu incepu a vedé că si aici prin aceste párti se aprinde lumin'a sciintiei si a culturai poporului nostru, remasu tare inderetu pana acuma. Aici in cerculu nostru Josasielu, ca si prin vecinatate erau scótele nóstre in cea mai trista stare, ér salariele invetiatoriloru erau fórte mici, in cátu nu erá cu potintia sè subsiste unu invetiatoriu, si asiá noi nu erá vorb'a de invetiatori la inaltimea trebuintiei si chiamarei.

Ci, multiamita Tatalui cerescu, ni s'a datu si nóa o mangaiare, ni s'a datu in mediloculu nostru unu barbatu plinu de zelu natiunalu, unu barbatu ce-si ama natiunea si limb'a, si necontenitu si lupta pentru ele. Acest'a e dnulu G. Hornoiu, judele nostru de cercu, carele de o data e si inspectore scolaru in acostu cerou. Dsa sciindu că numai prin scóte ni potemu ajunge scopulu doritu, de cultura natiunale si progresu pe calea umanitatii, de can'lu se afla in acostu oficiu aici la noi, fórte multu a lucratu pentru scótele nóstre; căci unde nu erau acestea corespundietórie, ba erau inchiriato in case de ale locuitoriloru, a staru'tu de s'au edificatu case scolaru bune, apoi a redicatu salariele invetiatoriloru, unde buna óra erau de câte 60 fl. v. a. astadi le-a adusu la 160 fl. v. a. etc.

La tóte acestea s'a cerutu multe ostenele, căci pretotindeni se intimpinau multe impedecári, fiindu aici in partile acestea poporulu cam sermanu; ci dsa prin tóte greutatile a strabatutu cu vointi'a sa firma si cu sfaturile sale demne de tóta laud'a, succedandu-i Dsale de a aretá poporulu nostru cu essemple batatórie la ochi că — ce folosu avemu de la scóte. Unu barbatu deci cu astfelu de portare, astfelu de zelu pentru binele comunu si astfelu de simtiri natiunale, merita credemu — nu atátu a fi laudatu, fiindu-i de siguru consciinti'a mangaiatória cea mai buna lauda; ci mai vertosu a fi imitatu si de ceialalti domni colegi ai sei, atátu de judii cercuali, cátu si de inspectorii scóteloru nóstre! Noi cei fericiti prin portarea Dsale in acostu cercu, precum ne bucurámu pentru sporiulu ce-lu vedemu aici, totu asemenea ne superámu si intristámu candu vedemu prin alte párti vecine, scótele nóstre parasite, cultur'a poporului nostru ne grigita — a nume de nepasatorii dni judi cercuali! V. B.

Brasiovu, in septemvre 1871.

(Unu cuventu intru interesulu conferintieloru invetiatoresci si a causei scóteloru elementare romane) Cugetandu, că ori-ce se pe-treco pe terenulu si in interesulu scóteloru nóstre, nu numai nu trebeu desconsideratu, ci din contra apresiátu dupa valórea sa, mi iéu voia a atrage atentiunea stimatiloru lectori a acestui pretiuitu diurnalu, a supr'a unui obiectu, care dupa parerea, ba convingerea mea, a o cestiune de progresu pentru intregulu invetiamentu, si prin consecintia, o cestiune de cultura pentru poporulu nostru. Intielegu cestiunea conferintieloru ambulante anuale, pe óari letienu in lun'a lui augustu invetiatorii fie-carui tractu protopopescu. Conferintiele acestea sunt dupa parere mea unulu dintre cele d'antaiu medie pentru inaintarea invetiamentulu elementariu. Déca in v're-o sfera de viét'a se pôte ajunge

*) Foile din Romania nu sciú nemicu de acést'a si ar fi unu lucru pré batatoriu la ochi, déca Carolu, carele nainte de trei ani fece aceeasi caletoria, astadi ar repeti-o. R e d.

unu resultatu salutaru prin practisarea principiulu de asociatiune, prin unirea poteriloru singuraticespre unu scopu generalu, trebeu sè afirmámu, că unu atare scopu salutaru se ajunge cu distinctiune si per aminentiam in sfer'a scolará, prin practisarea spiritulu de reuniune de catra invetiatorii respectivi, prin conferintie particulare si generale, prin unirea poteriloru invetiatoriloru, pentru de a cautá cu poteri unite medilóce eficaci pentru progresulu elementaru. Valórea scóteloru elementari trebeu sè fia generalminte recunoscuta. Scótele elementari sunt „conditio sine qua non“ pentru propasirea poporului, sunt fundamentulu, pe care are sè fia construitu edificiuulu culturai si civilizatiunei. Ele sunt barometrulu, care aréta starea intelectuala a ori carui poporu. Nainte de tóte prin urmare avemu lipsa de scóte poporale bune. Ele sunt fundamentulu scóteloru gimnasiale, reale si comerciale, si tuturor scóteloru superiori. Si este intr'adeveru o ideia perversa, a voi unu poporu sè fundeze scóte superioare: *academii*, universitati, nainte de a ingriji pentru esistinti'a si ameliorarea sróteloru sale elementari. Fora de scóte poporale bune nu se pôte dice despre unu poporu, că este in adeveru cultu. In mesur'a in care prosperéza scótele elementari ale unui poporu, totu in acea mesura cresce valórea lui. Este generalminte recunoscutu, că positiunea, la care s'a aventatu poporulu germanu, o detoresce elu in lini'a d'antaiu stárei celei bune a scóteloru sale elementari. De aci se pôte vedé si aprecia importanti'a activitatii, ce se desvólta de invetiatorii scóteloru elementari preste totu, de aci valórea activitatii loru in conferintie particulari si cu distinctiune in cele ambulante anuali. Aicia aduce fie-care invetiatoriu câte o pétra la redicarea edificiuulu scóteloru elementari. Aicia i se da ocaziune fie-carui d'nt'onsii, a espune rezultatele esperiintiei sale in obiectele ce sunt la ordinea discusiunei. Ce se vorbesce aicia, ce se lucra aicia, se vorbesce si se lucra din esperiintia, din praeca. Nu sunt lucrárele acestoru conferintie rezultate a uoaru espositiuni teoretice, sterile, necompatibile cu rezultatele esperiintieloru practice, oi din contra lucrárele acestóru conferintie sunt rezultate ale esperiintieloru proprie ale invetiatoriloru. Aceea ce cutare sèu cutare invetiatoriu in propunerile sale a aflu bunu, practiculu, ducetoriu la scopu in modulu celn mai lesnitiosu, aceea dupa desbateru seriósu se primece de toti. Acésta procedere adeveratu corespundietória scopului sillesce — credu — pe ori cine sè recunósca erórea comisa pré adese ori pana acuma la elaborarea cártiloru menite pentru invetiamentulu elementariu. Autorii cártiloru respective erau cei mai multi de aceea, cari calcasera pré putienu, si nici atuncia cu piciorale loru proprie — pe terenulu invetiamentulu scóteloru elementari, cari nu esperiasera ei insisi cu coplii incredintiatu conducerei si crescerei loru, natura, insusirile, aplecárele si gradele loru de pricepere, dupa cari are sè se conforme nutrimentulu spiritualu ce li se ofere. Densii erau advocati, fora de a cunósce, sèu cunoscendu pré putienu caus'a clientiloru loru. Si ce resultu de aci? Cártile scolare, autorisate de jurisdiciuniile compotenti si introduse in modu obligatoriu in scótele elementari, gresindu-si misiunea loru ajungeau scopulu de cultura alu scolariloru in modu fórte defectuosu, sèu in cele mai multe casuri nici de cum. Tóte aceste inconveniente disparu prin punerea in practica a ideii de reuniuni de catra invetiatorii, prin conferintiele invetiatoresci. Conferintiele particulari si generali sunt oper'a cea mai insemnata ce s'a potutu efectui pe terenulu scóteloru, o opera vivificatórie, o opera de regonare a scóteloru elementari, si prin urmare o opera a culturai si progresulu poporului nostru, o opera demna deacelu mar. barbatu alu bisericai si natiunei, carele, mai multu ea ori care altulu, petrunsu de valórea asociatiuniloru, a voitu sè aplice principiulu acestor'a in tóte sferile de viét'a bisericésca si natiunala, si cáru acést'a, dupa cum ni sunt martore faptele, i-a si succesu. —

Valórea ideii reuniuniloru sèu conferintieloru invetiatoriloru asiá dara este mai pré susu de tóta indoiel'a. Este insa intrebare: *deca corespunde deplinu modulu, cum s'a aplicatu in praeca acésta ideia, in consecintiele sale?* — Si aicea trebeu sè observámu pe bas'a esperiintieloru si din acestu anu, ca in toti ceialalti, cá modulu practisáru ideii conferintieloru inv. nu este suficiinte, o perfectu ducetoriu la scopu. Resultatele conferintieloru anuale din tóte pártile

archidiecesei, de la inceputulu assistintiei loru si pana in diu'a de astadi, ni demustra pana le evidintia adeverulu asertiunei nóstre negative. Adeverulu nu trebeu ascunsu nici o data, si reula trebeu combatutu totdeun'a. „Este mai bine a emendá erorile facute, decâtu a le face si mai rele prin obstinatiune.“ Adeveratu este, că prin conferintiele invetiati. anuale se dá ocaziune diferiteloru invetiatori d'nt' unu tractu protopopescu, a veni in atingere unii cu altii, a-si comunicá ideile loru, a desbate la olalta diferite cestiuni ce atingu essentialminte caus'a scolará, a decide a supr'a-lo, si a aduce concluse in cause importante pentru prosperarea si propasirea scóteloru elementari, dara operatele cesbatoriloru acestoru conferintie, nefindu considerate dupa valórea loru, ci din contra trecute cu vederea si *date chiar vitárei*, ele decadu la dóg'a de „opus operatum“, si astfelu esperiintiale atátoru invetiatori pe terenulu asia putienu calcatu si cercatu alu invetiamentulu din scótelele nóstre poporale remanu lipsite de efectulu doritu. Mi s'a datu ocaziune sè audu si in anulu acest'a pe timpulu tienerei conferintieloru tanguiri in directiunea acést'a de la cei mai multi invetiatori. Reulu fiindu constatatu trebeu sè se caute remediulu. Că sè póta fi conferintiele la inaltimea destinatiunei loru, coronate de efectulu doritu, am fi de parere: *sè se compuna o comisiune de invetiatorii cei mai calificati ai fie-cáru tractu protopopescu, care sè cerna bine operatele desbateriloru tuturor conferintieloru din intréga archidiecea, si ce va aflá dens'a mai bunu, mai ducetoriu la scopu, sè primésca cá operatu alu seu, care apoi printr'unu decretu din purtea jurisdiciunei supreme scolastice sè se introduca in modu obligatoriu in tóte scótele din dieces'a metropolitana.* Dára fiindu că atare comisiune sub impregiurárele critice banali, in cari se afla fondurile nóstre bisericésce si scolarie, se impare imposibila, am dorí, ca macar onor. *Senatu scolasticu, caruia si de altmintrea i compete drep-tulu de a priveghia a supr'a stárei scóteloru nóstre, sè suplinésca comisiunea proiectata in tóte agendele sale prementionate, si adeca: sè adune si sè examine operatele desbateriloru tuturor conferintieloru din intréga archidiecea, si ce va aflá mai bunu, mai ducetoriu la scopu, sè primésca cá operatu alu seu, redican-du-lu la valóre de conclusu, ceea ce apoi sè se introduca obligatorice in tóte scótele.* Se intielege că pentru de a se poté efectui unu atare scopu, este neaperatu de lipsa, ca in fie-care anu sè se determine acelesi teme de desbateru intóte conferintiele, ce cade asemenea in competinti'a Senatulu scolasticu. Totu de o data ar fi doritu, ca onor. *Senatu scol. sè primésca in-sarcinarea d'a examina si censurá ori ce opu din sfer'a invetiamentulu elementariu, care numai dupa aprobarea sa sè póta fi introdusu in scótele elementari. —*

Trei prin urmare sunt sarcinele, pe cari ar fi sè se primésca onor. *Senatu scolaru pre langa alte lucruri grele ale sale:*

1. *A avé grigía, pentru ca in intréga archidiecea sè se ié la desbateru acelesi obiecte in tóte conferintiele. —*

2. *A examina lucrárele tuturor conferintieloru din archidiecea si a formá pe bas'a acelor'a unu elaboratu, care sè fia introdusu in tóte scótele din archidiecea. —*

3. *A examina ori ce opu din sfer'a invetiamentulu elementariu. —*

Pentru inlesnirea lucráriloru sale ar fi de doritu ca sè se primésca de membri activi in Senatulu scolaru, cu retributiune corespundietória, celu putienu doi dintre cei mai calificati invetiatori. Numai in acestu modu vor aduce conferintiele anuale fructele dorite in deplina mesura; numai in chipulu acest'a se va formá prin consolidarea si aplicarea factica a principiulu de reuniuni invetiatoresci, in tóte consecintiele sale unulu dintre cei mai fericitori factori pentru prosperitatea si inflorirea scóteloru elementari si in gener: pentru *cultur'a poporului romanu.* — I. P.

Provocare.

P. t. domni agentu sunt recercati a tramite cu intetire listele dimpreuna cu banii incursi, asiá si membrii Reuniunei invetiatoriloru romani gr. or. din dieces'a Caransebesiului sunt rogati a tramite competintiele, cu cari sunt in restantia, neamenatu catra dlu casariu Const. Poponiciu, invet. in Sidióra (Zsidóvár). Cáci la din contra comitetulu Reuniunei nu va poté evita publicarea numelu celoru ce nici la provocarea acést'a nu vor responde ceea ce detorescu.

Conformu §-lui 3 din „statute“, fie-care membru are de a depune pe diumetate de anu anticipative, *diumetate* din sum'a anuala cu carea s'a deobligatu la inacriere.

Lugosiu, in 5 oct. 1871 st. v.
Vas. Nicolescu m. p. Dem. Gasparu m. p.
presied. Reuniunei. notariu.

Invitatiune.

Conformu decisiunei aduse in adunarea tenerimei romane studiósede din locu, ce s'a tienutu in 10/22 c. — subscrisii, insarcinati de amirtit'a adunare, invita cu tóta onórea pre intrég'a tenerime romana studiósá din Buda-Pesta la o *consultare fratiésca* in caus'a unei *societáti de leptura*, pentru dí'a de domineca in 17/29 c. *precisu la trei óre d. m.* in locuinti'a dnului juristu *At. Barianu* (Alte Postgasse Nr. 1.)

Pesta, in 12/24 oct. 1871.

Mihaiu Cirlea m. p. Giorgiu Rudeu m. p.
Giorgiu Grozescu m. p.

Pentru Academi'a romana de drepturi.

Ni s'a tramisu din *Resitia*, de la dnulu docintu Jos. Popescu 3 fl. si de la dlu cetatiénu Giorgiu Popescu 3 fl.

Inca mai nainte ni s'a tramisu spre acestu scopu de la domnulu studinte S. Suciu din Posionu 2 fl. v. a.

Acésta suma astadi am spedit'o sub adress'a dlui V.-Presiedinte alu Asociatiunei rom. lit. din Transilvania — la Sibiu.

Redactiunea.

Varietati.

== (Denumiri.) Diariulu oficialu „B. P. Közlöny“ publicá dilele trecute numele non-numitiloru procurori regesci, intre cari aflámu si patru romani; si a nume: la judecator'a reg. din *Gherla* e numitu dlu Dr. Vas. Popu, advocatu si fostu concepistu la ministeriulu de justitia; la judecator'a reg. din *Deva*, dlu Sim. Horvatu, pan' acuma jude supl. la judecator'a urbariala din Aiudu; la judecator'a reg. din *Szepsi-Szt.-György*, dlu Jos. Nestoru, advocatu in D. San-Martinu; in fine la judecator'a reg. din *Lugosiu*, dlu Aless. Atanasieviciu, protofiscalulu de pan' acuma in cottulu Carasiului.

== (Statisticu.) Cu privire la proportiunea dintre numerulu scóteloru poporale si cárcimeloru din imperiulu rusescu, cerculara septeman'a trecuta mai prin tóte foile urmatóriele date statistice: In cele 38 de tienuturi ale Rusiei celei mari numerulu scóteloru poporale e 10.091, a cárcimeloru 140.855; in cele 9 tienuturi polone si in Besarabia, scóte poporale sunt 1.991, cárcime 38.781; ér in cele 3 provincie baltice se afla 1.969 de scóte poporale, si 6.497 de cárcime; — preste totu, scóte poporale in imperiulu rusescu, de peste 60 de milliune de suflete, sunt 14.651, cárcime in sa 186.133. — Va se dica numerulu cárcimeloru in Russia e aprópe de 13 ori mai mare, de cátu celu alu scóteloru poporale; adeca in Russia parintesculu guvernulu mai multu grigesece de setea poporului dupa spirituósede, de cátu dupa cultura. Credemu in sa, nici in imperiulu nostru austro-ungurescu proportiunea nu va fi multu mai favorabile; atáta celu pusienu scimu din statistica că — in vr'o 4000 de comunitáti nu se afla scóte de felu, nu cunóschem in sa nici o comunitate fora 1 si 2, si 3 cárcime! —

== (Unu invetiatoriu dupa sistem'a cea vechia.) Sub acestu titlu din *Cuvedia*, cottulu Temsiului, mai multi economi ni tramisera o corespundenta pentru publicare despre abuserile dlui invetiatoriu alu lor, curatu numai cu scopulu ca — dóra se va rusiná si indreptá. Noi in sa socotimu că déca am publicá acea corespundintia verbalminte, atinsulu dnul invetiatoriu a buna séma ar cadé sub investigatiune si — adeverindu-se tóte cele denunciate, si sub aspra pedépsa, dóra chiar casare. Că dlu invetiatoriu se dice calificatu dupa metodulu celu nou si pe langa tóte elu urma datinele cele vechi, i s'ar mai poté iertá; dar *dispensarea copíloru de la scóla pentru daruri, si amagiirea simpliloru parinti cu totu felulu de svaturi rele*: de aceste grele pecate in contra chiamarei sale — ar fi bine sè se ferésca ca de focu! — dupa cum d'alta parte ar fi chiar o grea crima, déca dumeloru, mai multii economi, ar veni a se plange in publicu contra invetiatoriulu lor pentru astfelu de grele pecate — *fora destulu temei.* —

— (O istoria tragică și scena barbară)

s'a intemplat în 16 oct. a. c. diu' la médiadi, în comunitatea Teregoa din confiniu militar romanu-banaticu. Chirurgulu militar din locu S. se dá cu socotela că ar fi avendu ceva involuclă din soci'a negociatorului de acolo Paia Br. Destulu că cestu din urma, îndemnatu de zelotipi'a sa, a opritu dnului Chirurgu d'a mai intrá în casa sa. În d'ia amintita insa, asia se povestese că femeia ar fi chiamatu pre Chirurg la sine; ér barbatulu ei apoi venindu inea cu duoi soci, si aflandu pre bietulu Chirurgu în casa la sine, l'a atacatu cu unu revolveru, l'a culcatu la pamentu si apoi vrendu a scóte din tr'ensulu unele marturisiri în privin'ti'a referintiei între elu si muieru, dar acela denegandu acele marturisiri, l'a desbracatu pana la camasia si l'a batutu mai pana la mórte, ba inca barbari'a a mersu pana a-lu mutilá în celu mai neomenosu mod; astfoliu apoi a-lu aruncá atora la ulitia. Pentru acésta tractare atátu de neumana, incensitiunea s'a pusu în lucrare si se vorbease că ocazionaliu si mai alte tirantii ale aceluasi dnu P. Br. ar avé sè ese la lumina. Se supune că istori'a de facia s'ar fi inscenatu în co'ntielegere între barbatu si muieru. — J. SL. —

— (Catechisatorii poporului.) Sub acestu titlu diariulu din Roma „Concordia“ aduce unu articlu serios, pe care vicariulu cardinalu ilu puse la indica, pentru ca sè nu corumpa bunulu poporu, pe care ar voi alu vedé luminatu nu mai de la press'a clericale.

Estragemu din acelu articlu, dupa „Gazeta Transilvaniei“, urmátoriele pasagia memorabile :

„Poporule maretii! Asculta pre ai tei adevérati, ai tei statornici, ai tei scumpi amici, cari ti aréta calea cea buna.“ —

„Scii că esti maretii; înaltia-te dara în susu, si cauta bine în pusunarele consiliariloru tei comunali, ale ministriloru tei si la tóta falang'a uritiosa a guvernatoriloru tei.“

„Vedi, toti sunt consorti, toti sunt furi, toti sunt corupti si corumpetori, tóta press'a loru e pressa de consorteria, e pressa dediositória, venduta, numai o singura pressa este curata, demna, onesta, press'a ce pune în tiépa furtulu consorterios, a consiliariloru, a ministriloru.“

„Pazeste-te bine de a ceti diurnalele vendute, diurnalele consortiloru, diurnalele platite spre a te umili, spre a te tiené în tina si în o-prele.“ —

„Pazeste-te bine. Aceste diurnale sunt ból'a ta, vren a te tiené în nerodire si în servitute. Ai întielesu? — Si între aceste diurnale ból'a suntemu noi, noi ce ti spunemu, spre a bagá bine de séma la faptele tale, pentru că libertatea ce se perde, este libertatea ce fuge ca unu fulgeru si nu rétorna pe seeli! Libertatea este avuti'a cea mai stralucitória a natiuniloru, este donulu celu mai pretiosu alu popóraloru. Cu libertatea, tu economule, tu messariule, tu ciobotariule, tu faurule, tu pana ieri afundatu în miseritate, poti incepe spre a te educá, a te instruí, a devení unu cetatiénu, care sè fia ceea ce-i dictéza mintea si adevérulu în afacerile publice.“ —

„Si asiá poporule, mergi, fugi, cumpera diurnalele cari te invétiá aceste drepturi, si vei devení mare, vei devení onestu, vei devení avutu, tare si potericu, vei devení poporulu Romei antice!!!“

„De vrei sè asculti de noi, vei trebui sè lucrú, vei trebui a te instruí spre a devení onestu si cultu si spre a face famili'a ta prospera si veselósa. De vrei sè asculti de lingusitorii tei cei ce te lingarosecu spre a ti scóte crucuriulu si spre a te tradá, vei ajunge póte la o óra de triumfu; dara Dumnedieu ce ne tiene, te va plimbá dupa aceea óra de triumfu, în dóuedeci de seeli de neomenia si de doreri.“

„Studieza, o poporule, în cartea libertáti!“

Socóte si multiamite publice. *)

Comun'a bisericéscá gr. or. din Beiusiu a arangiatu în 29 maiu a. c. unu maialu în folosulu pardosirei bisericéi, cu care ocaziune au incursu, parte din locu, parte din provincia, 152 fl. 18 cr. si a nume de la :

G. Vasileviciu, protop. 5 fl. veduv'a lui G. Marianu 2 fl. El. Ferentiu, not. 1 fl. Dem. Horvatu, 1 fl. 50 cr. Ar. Boitiu 2 fl. J. Silv.

*) Sè ne scusse dd. tramitatori cá abiá acuma tardiu ajungemu a li publicá aceste socóte si multiamite. R e d.

Selagianu, profes. 1 fl. G. Tavassi 1 fl. Paulu Popu, not. 2 fl. Flóre Mihali 1 fl. Nic. Criste 1 fl. 50 cr. Mih. Catona 1 fl. Mih. Pantea 1 fl. 50 cr. Teod. Fasie, jude cerc. 2 fl. Maur. Grünwald, medicu 2 fl. D. Negreanu 2 fl. Sofia Cosma 2 fl. Maria Cosma 2 fl. soci'a lui Williger 1 fl. Part. Cosma adv. 5 fl. Zach. Mihocu, preotu 2 fl. Timot. Foltutu, preotu 2 fl. J. Partea 2 fl. Jos. Dudulescu 2 fl. Vas. Popu senior 1 fl. D. Nerpf 1 fl. J. Lazaru 2 fl. Cl. Steiner 3 fl. Ford. Roszlavik 2 fl. Ant. Dietricu 3 fl. Bas. Schneider 2 fl. Teod. Ardeleanu 2 fl. Ad. Martinu 1 fl. 50 cr. N. N. 1 fl. Andr. Nanu 50 cr. Ales. Josia 50 cr. Fr. Josia 50 cr. L. Kovács 50 cr. veduv'a Jul. Caba 2 fl. G. Breancu 2 fl. J. Breancu 2 fl. Unu argasitoriu 2 fl. Mih. Reider 2 fl. J. Bolcaasiu jun. 1 fl. N. Juhász, cap. de padure 3 fl. I. Fasie, adv. 1 fl. J. Petrucianu, studinte 1 fl. I. Vatiu, adv. 3 fl. G. Budai 50 cr. N. N. 50 cr. G. Cosma 2 fl. G. Borha, protojude 4 fl. Lud. Casa 1 fl. P. Cociu 1 fl. Teod. Popu 1 fl. N. Szepes 2 fl. Chigiosianu jun. 40 cr. M. Popovicu, percept. domin. 5 fl. Mart. Petrus, cap. de padure 3 fl. J. Zaica 1 fl. Jos. Clenciu 2 fl. Mih. Nicóra, asses. comit. 2 fl. Vil. Kúchler 2 fl. Jul. Kaffka 1 fl. Fr. Schenkerzik 1 fl. 50 cr. Teod. Ciocanu, not. 3 fl. Amb. Cretiu, adv. 1 fl. C. Boitiu, adv. 1 fl. G. Marianu jun. 1 fl. 50 cr. Stef. Virág 2 fl. N. Biedermanu, chirurgu 1 fl. Genoveva Kaffka 2 fl. J. Dudulescu 1 fl. Vas. Sforla 1 fl. Teod. Lazaru 1 fl. N. N., 28 cr. Georgiu Popu 1 fl. Demetriu Bolcaasiu 1 fl. Nicolau Costina 1 fl. Georgiu Cristea 1 fl. 50 cr. J. Sierbanu, dirig. domin. 2 fl. Car. Zolich 2 fl. Nic. Ardeleanu, not. 1 fl. J. Popasu, episcopulu Caransebesiului 5 fl. Vas. Curtescu 1 fl. Stef. Neubauer 2 fl. M. Bandiciu, profes. 1 fl. Bas. Ignatu, adv. 1 fl. Sim. Bica, protop. 1 fl. G. Popa, referint. scol. 1 fl. Nicolau Zsiga jun. 1 fl. —

Acestoru DD. contribuitori, precum si dlui Ales. Coperli, care a oferitu scandurile si laturile trebuintiose la maialu, — li se esprime cea mai profunda multiamita.

Beiusiu, în 11 iuniu 1871.

Comitetulu arangiat-riu.

În favórea Alumneulu nationalu romanu din Temisióra au incursu în lun'a lu augustu prin Dlu advocatu Stefanu Adamu de la :

DD: Nic. Filimonu 10 fl.; Alessiu Popovicu 5 fl.; Teod. Serbu 5 fl.; Laz. Marchisiu 2 fl.; toti din Aradu; de la dd: Solom. Panicu din Ciacova 2 fl.; Bosiocu Caraimanu din Folea 1 fl. Trif. Tieranu din Petromanu 1 fl.; — mai departe de la urmatorii dd. din Mehadia, totu câte 1 fl. precum: H. Gans, Branetiú, M. Georgiu, Olanisios, Marinescu, Diosténu, G. Dencovicu, Anast. Nicolau, Flórea Domianu, Dr. F. Olteanu, St. Delesianu, I. Stanescu, Mitrachie, Cristovicu, T. Miticiu, Baludis, G. Eschinas, D. Crainiceanu, C. Cramer, Mass. Drocu; — în fine de la dnii Alecu Amanu 10 fl.; Dim. Otelesianu 9 fl. 80 cr.; G. Caravia 2 fl.; Il. Varnaliti 2 fl.

În totalu 69 fl. 80 cr.

Datu din sedinti'a comitetulu alumnalu tienuta în Temisióra în 12 octombre u. 1871. Dr. P. Vasiciu m. p. Nic. Cosariu m. p. presiedinte. notariu.

RESPUNSURI.

Dlul N. C. în Temisióra: Publicarea concurselor pentru Jadani, Hodoniu, Monostoru si Beneculu-rom. s'a sistatu dia partea competentu.

Dlul J. P. în Caransebesiu si celoru „duoi domni“ din Temisióra: Multu ne-am socotitu si am comunicatu si cu altii, si în fine a trebuitu sè recunóscemu că — nu este intru interesulu nostru a publicá faptele si cáile complotistiloru contra nostra si a causei; pentru că ei proprie sunt numai papusiile celoru cu pung'a si cu demnitatile si oficiale, si deci descoperindu-le infamielu si prostiele, numai am face atenti pe stepanii loru, ca sè-si caute alti slugi mai intiepti, sèu sè li dee alte instructiuni mai rafinate. Noi ne vomu tiené de autori, vomu dá în ei, ne vomu apóra de ei; ér catielandrii — nu merita se li dámu vr'o atentiune. — Portarea lui M. Stan. în Temisióra, a lui A. M. în Aradu (— si pe aiura!) a lui Iul. P. si a frate-selu în Caransebesiu, sunt tocmai bune pentru noi, cáci prin acelea si celu orbu se convinge cumca avemu de lucrú cu o banda de lotri, si — totu insulu se póte ferí de amagirile loru atátu de próste. Cá cutare si cutare d. preotu sèu protopopu, ce pe facia jóca pe omulu nostru si alu natiunei, la cutare locu a datu man'a si s'a in-

gagiatu contra nostra cu celu mai prostituitu omu si print'ensulu cu caracterele cele mai festelitate din natiune, — sè nu confunde pre nimenea; pentru cá: mai antaiu si mai antaiu: obrasnicia si impertinentia aceloru ómeni este cunoscuta, apoi sciti cá ei se geréza de — amici intimi si omnipotenti ai dloru ministri unguresci; ca atari promitu tóte si — amenintia cu tóte; si apoi sciti cá — toti avemu slabituniile nóstro, pentru cari — ori ne tememu de guvernii si de ómenii, a nume de spionii lui, ori sperámu si asteptámu ceva de la „stepanire“, de unde adeseori la audiulu infamielor — sèu tacemu, sèu — déca suntemu cam slabi de angeru, li secundámu chiar; dar — a dóu'a: fiti convinsi cá acésta întovarasire nu este de la inima; în fine cá: este popa si preste pop'a, si blastematia — ori candu va esi la lumina, totu în capulu celoru blastemati se va descarcá si — de nu astadi, mane-poimane istori'a li va pune numele în spanduratori! Sè fimu deci cu atentiune si sè ne ferimú; dar — sè nu strigámu.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la scól'a romana gr. or. din comunitatea bisericéscá Sanu-Mihaiulu-romanu, se deschide concursu pana în 1. novembre a. c. cal. v.

Cu acestu postu sunt impreunete urmátoriele emoluminte: 100 fl. v. a.; 30 meti gráu; 2 jugere pamentu de aratura; 4 orgii de lemne; 1/4 jugeru de víia, si cuartiru liberu cu diumetate gradina.

Cei ce voiescu a ocupá acestu postu, au a-si tramite recursurile lor, adresate subsemnatulu comitetu, — catra subserisulu Inspectoru cerc. de scóle, avendu acele recursuri a fi instruite cu documintele necesarie, despre scólele pregatitória, despre absolvarea preparandiei, despre essamenulu de calificatiune si despre portarea sa. Cei ce vor avé 4 clase capitale sèu clase gimnasiale, vor fi preferiti.

Sanu-Mihaiulu romanu, 9 oct. 1871.

Comitetulu parochialu.

Dr. Paulu Vasiciu m. p.

insp. scol. alu cerc. Temisiórei.

Concursu.

Pentru ocuparea statiunei invetiatorescu la scól'a confes. greco-orient. romana din comun'a Racovitia, cottulu Temisiórei, protopresbiteratu Jeb-lului, se deschide concursu pana la 26 octobre a. c. cal. vechiu.

Emolumintele sunt: în bani 125 fl. v. a. 15 meti de gráu, 15 meti de cucurudiu, 8 orgii de lemne, din cari este a se incaldi si scól'a, 3 jugere de pamentu, cortelu liberu cu 1/2 jugeru de gradina. —

Doritorii de a ocupá postulu acest'a, sunt avisati a-si tramite recursule instruate în sensulu Statutulu organicu si adresate Comitetulu parochialu, catra oficiulu protopresbiteralu în Buziasiu. —

Racovitia, în 26 septembre v. 1871.

În contielegere cu domnulu protopresbiteru tractuala.

Joane Cerna, m. p.

3—3 presied. comitet. parochialu.

Concursu

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la scól'a a III. Cl. IV. triviala (de nou infiintata), confesionala gr. or. romana din opidulu Pecica-romana, cottulu si inspectoratulu Aradului, cu terminulu pana în 26 octob. a. c. st. v. carea va fi si diu'a alegerei. — Emolumintele sunt: 400 fl. v. a., 8 orgii lemne, (din cari se va incaldi si scól'a), si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupá postulu acest'a sunt avisati, a-si tramite recursule, provediute cu tóte documintele recerute în întielesulu Statutulu org. precum si despre aceea cá e romanu — Comitetulu parochiale. —

Recurrentii sunt poftiti a se presentá în persóna în vre o domineca sèu serbatóre la biserica, pentru de a se face onoscuti poporului; — cei mai esperti vor avé preferintia.

Pecica-rom. în 26 septembre 1871.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu :

Joane Popovicu-Desseanu, m. p. inspectoru cercualu.

Concursu

Se deschide pentru postulu de invetiatoriu la scól'a romana gr. or. confesionala din comun'a Utvinu, protop. Temisiórei, cu terminu pana la 24 optom. în care dia va fi alegerea. Emolumintele sunt: 60 fl.; 30 meti de gráu; 100 lb. de lardu (clisa); 100 lb. de sare; 15 lb. de luminari; 4 jugere de aratura si 1 intravilanu; 9 orgii de lemne, din cari are a fi incaldita si scól'a.

Doritorii de a ocupá acestu postu au sè si tramita recursule, scrise cu man'a propria, catra subsemnatulu Comitetu parochialu sèu de adreptulu la insp. scolriu în Temisióra; cu documintele cá au absolvatu preprandi'a cu succesu bunu, si cá au depusu essamónu de calificatiune; mai departe si despre alte sciintie ce mai au; cei cu clase mai multe vor avé preferintia.

Utvinu, în 4 optom. 1871.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu insp. cerc. de scóle.

Dr. P. Vasiciu, m. p.

2—3

Concursu

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu dovenitu vacantu prin pensiunarea fostulu docente, la scól'a poporala gr. or. din Resitia-montana, care se tiene de patronatulu c. r. pr. Societáti a drumulu feratu de statuu, — se escrie concursu cu terminu pana în 20 novembre st. n.

Emolumintele sistemisate sunt :

Salariulu anualu 126 fl.

Onorariu pentru scól'a de domineca 16 fl. 80 cr. —

Cortelu liberu, si 3 stangeni de lemne.

Aceste emolumente se statoroscu insa pre anululu curinte cu unu salariu anualu de 300 fl. v. a. 6 stangeni de lemne, si cortelu liberu, sèu lipsindu acest'a, cu 80 fl. bani pentru cortelu. —

Doritorii de a ocupá acestu postu, au a-si tramite recursule lor pana la terminulu de mai susu, instruate cu testimoniu despre absolvirea sciintieloru pedagogice, despre ocupatiunea de pana acuma si despre portarea moral-religiosa, adresate catra „Suprem'a administratiune montana“ în Resitia.

Cei cu classe pregatitória vor fi preferiti. —

Suprem'a administratiune montana si domeniála în Resitia, în 17 octobre 1871. 2—3

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la scól'a confesionala din comun'a bisericéscá Siagu, cottulu Temisiórei, se deschide concursu pana la finea lui octobre a. c.

Acestu postu are urmátoriele emoluminte: 105 fl. v. a. 4 jugere de aratura, 20 metre de gráu; totu atátea de cucurudiu; 7 lb. de luminari; 7 stangeni de lemne, din cari se va incaldi si scól'a; cuartiru liberu cu dóue incaperi si alte necesarie localitati, cu 1/2 jugeru de gradina.

Doritorii de a casegá acestu postu sè-si tramita recursule, adresate catra Comitetulu parochiale, si scrise cu propri'a mana, la Inspectiunea scolasticu din Temisióra, avendu sè fia acelea instruite cu documintele necesarie, despre religiunea gr. or. despre absolvirea preparandiei cu calculi bunu si depunerea essamenulu de calificatiune; mai departe despre clasele pregatitória si despre portarea morale. Cei cu clase pregatitória vor fi preferiti.

Din sied. comit. paroch. tienuta în Siagu în 26 sept. 1871.

În contielegere cu

3—3

Dr. P. Vasiciu,

inspectore de scóle.

Comitetulu parochialu.

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu diu comunitatea Bogodintiu, protopresbiteratulu Bisericeii-albe, se escrie prin acésta concursu.

Emolumintele anualu sunt :

a) în bani gat'a: 63 fl. v. a.

b) în naturale: 30 meti de cucurudiu, 100 lb. de lardu, 100 lb. de sare, 15 lb. de luminari, 10 orgii de lemne, din cari este a se incaldi si scól'a, 5 fl. v. a. pausalu de saris, 2 jugere de livada si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupá acésta statiune vac avé a-si instrúa petitiuniile lor concursuale cu — carte de botezu, testimoniu despre sciintiele pregatitória, despre absolvarea cursulu pedagogicu la institutul din Aradu, atestatu de calificatiune, precum si despre servitiulu de pana acuma si portarea loru morale; astfoliu stilisate si adresate Comitetulu parochialu din Bogodintiu, sè le substérna pré onoratulu dnu protopresbiteru în Jamu, pana la 20 optomvre a. c. st. v. —

Bogodintiu, în 26 sept. 1871.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu :

Josifu Popovicu m. p.

protopresbiteru.

3—3